



Састанак одржан пре неколико дана у Бањалуци, између премијера Републике Српске Милорада Додика и високог представника у БиХ Валентина Инцка, био је интересантнији по неким другим питањима, мимо уручења пописа имовине БиХ који је израдио правни тим ОХР, што је било непосредни повод за пријем. [\[1\]](#) Уверавање високог представника том приликом да се његова канцеларија неће упуштати у процес расподеле и да то препушта локалним политичким факторима – свакако да представља охрабрујући помак за све поборнике владавине права и демократског процеса. Нажалост, тај позитивни став није се пренео и на следећу тему разматрања између шефа ОХР-а и највишег демократски изабраног представника народа Републике Српске.

Та тема је питање сазивања референдума, где би грађани Републике Српске имали прилику да се изјасне по питањима која су за њих битна, а у овом конкретном случају ради се о продужетку мандата за стране судије. Премијер Додик је тим поводом сасвим умесно подсетио високог представника на ставове које је по том питању пре кратког времена заузела Народна скупштина Републике Српске.

Мотивишући свој одбојни став, високи представник се позвао на стандардне тезе о „кршењу Дејтонског споразума“, „одбијање овлашћења“ која су му тим споразумом дата, као и на наводно непоштовање резолуција Савета безбедности УН.

У вези са својим противљењем хипотетичкој консултацији народа Републике Српске, високи представник је устврдио да су ту „у питању највиши нивои међународног права.“ Затим је, нимало деликатно, додао следећу једва скривену (и у оквиру Дејтонског споразума тешко уклопиву) егзистенцијалну претњу Републици Српској: „Одбијање тих основних принципа значило би вођење РС на пут правне неизвесности.“

Прва ствар која у вези са овим ставовима високог представника пада у очи јесте његово настојање да народ Републике Српске, застрашивањем његовог руководства, лиши права на коришћење демократских инструмената – попут референдума – која су потпуно нормални део политичког живота, и које нико не доводи у питање, када је реч о Швајцарској, Француској, или другим земљама. Мада сам не долази из земље са дубоко укорењеним демократским традицијама, високи представник би ипак требало да зна, и да правилно цени, да је непосредно консултовање грађана по питањима од јавног

Додик и Инцко: Ко кога учи демократији?

Пише: Стефан Каргановић
субота, 26 децембар 2009 22:57

значаја темељни концепт сваког демократског поретка. Ако желимо да сазнамо вољу грађана, и да је у нашу политику уградимо, онда непосредно изјашњавање, без посредничких структура, представља најцелисходнији метод. Од древних Грка, па до данас, нико још није изумео бољи и веродостојнији начин, под претпоставком да му је стало да сазна и да уважи мишљење „обичних“ људи.

Зато је став високог представника крајње збуњујући, док одговор на то премијера Додика бриљира својом јасноћом и демократском аутентичношћу.

Што се тиче установа и „овлашћења,“ на која се високи представник позива, та питања смо анализирали у тексту „Фантомска овлашћења,“ НСПМ, 6-7-2009. [\[2\]](#) Да само подсетимо читаоце на кључни део те анализе, који се односи на *ultra vires* привилегије којима су високи представници навикли да баратају:

„Као што је јавности већ познато, механизам за спровођење тог диктата зове се 'Бонска овлашћења'. Та овлашћења високом представнику у БиХ наводно пружају неке додатне могућности за доношење и спровођење одређених врста одлука. Већ годинама, приликом сваке насилне интервенције у политички живот БиХ, високи представник се позива на та овлашћења и њима свој поступак оправдава. Са српске стране, која је од њихове примене највише страдала, чули су се само апели за њихово укидање, али никако озбиљни захтеви да се јавности покажу докази њиховог постојања, садржај и порекло...

Мистерија 'Бонских овлашћења' најзад је на сасвим задовољавајући начин разјашњена, и за ту капиталну услугу имамо да захвалимо британском политикологу и стручњаку за источну Европу, др Џону Лофланду. Резултат његове анализе неке ће читаоце фрапирати, неке ће разбеснети, али сигурно је да никога неће оставити равнодушним. 'Бонска овлашћења' заправо не постоје, она су један дрски, безобразни блеф. Жртве његове безобзирне примене тај су блеф по инерцији прихватиле и својим пропустом да га благовремено истраже и на одговарајући начин проблематизују, оне су несвесно и обезглављено допринеле сопственом слабљењу и коначном уништењу.“

Из недавних изјава председника Републике Српске, премијера, и других званичника, да се закључити да је по питању фантомских овлашћења ера блефирања на измаку. Супротно тврдњи високог представника, одбијање блефа, чија је једина функција подривање демократског процеса, Републику Српску не води путем „правне

неизвесности“ већ – напротив – учвршћивању владавине права, која је могућа једино консултацијом грађана, који представљају искључиви извор политичког легитимитета.

Шта ће руководство Републике Српске даље учинити са добијеном информацијом о ставу грађана, по овом или по неком другом важном питању, то је ствар њихове одговорне политичке процене. Али неко ко је дошао у БиХ да на њеним просторима у име „међународне заједнице“ [3] надгледа успостављање демократије не би смео да то руководство спутава у његовој намери да без даљих обавеза сазна мишљење својих политичких субјеката. Шта више, то мишљење би и представницима „међународне заједнице“ могло да буде веома интересантно и корисно – ако не због нечег другог, онда бар да у неким својим будућим потезима не би ризиковала да се прерачуна.

За поборнике демократије и поштовања људских права, као што је наша невладина организација, ставови високог представника по једном питању које представља срж и лакмус тест демократског процеса крајње су обесхрабрујући и забрињавајући.

Аутор је председник невладине организације Amicus Iuris која се бави мониторингом кршења људских права

[1] Глас Српске, 24.12.2009.

[2] <http://www.nspm.rs/sudbina-dejtonske-bih-i-republika-srpska/fantomska-ovlasčenja.html>

[3] Међународна заједница се налази под наводницама из разлога који је очигледан. Ни по овом, нити по неком другом релевантном питању, ми нисмо чули мишљење Аргентине, Анголе, Вијетнама, Мексика, ни још десетина других држава које јој припадају. Фраза „међународна заједница“ служи као кодирани референца за неколицину држава које своју политику намећу притиском и силом, и које бесправно тврде да говоре у име целе планете.